

Jedinstvo

Glasiloo hrvatske narodne stranke.

Izlazi
utorkom i petkom poslije podne na čitavom arku.
Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćeno listove ne prima ni uredništvo, ni administracija.

Pretplata
za cijelu godinu za Split i for 8—, za Austro-Ugarsku for 10—
za pola godine for 4—, za tri mjeseca for 3—
Za inozemstvo po poštanskom cijeniku.

Za oglase
plaća se za svaki petiti redak odnosno za ovaliki prostor za prvi put 10 novčića,
a za svaki daljnje vrštenje 4 novčića.

Uredništvo
u kući g. Karamana, vis-à-vis Prvoj pučkoj banci. — Otvoreno svaki dan od 9-11 pr. p.

Cijena pojedinom broju 10 novčića.

Pretplatu i sve što se tiče oglasa, valja upravititi na administraciju.
Za prijevod oglasa po pogodbi.

Drž' se kume zida!

Nikad se više u nas nije govorilo o rodoljublju i nikad se nije, koliko nam dokućuje pamćenje, opazalo ovoliko isticanja, da se treba žrtvovati za narod, da treba raditi na materijalnom i moralnom napretku istoga, a ipak bojimo se da je ikada bilo većega zastoja, većega mrtvila nego ga je danas.

U početku nesretnoga razdora najviše se napadalo na hrv. nar. stranku, da je ona tobož kriva apatiji, a kad je razdor buknuo, kad je sve usplamtjelo žarom patriotizma, kad su nam u protivni tabor, u tabor gdje se toliko obećavalo, odvučki veliki dio mlagjeg, pa svjetovnog il svećeničkoga, naraštaja, da je iko kazao, da će ipak *sav rad* i poslije razdora ostati na starim, na narodnjacima, proglasili bi ga ludovom. A ipak ako se, bez obzira i strasti, osvrnemo na sve naše prilike, tako je. Hrv. narodna stranka radi danas, kao što je radila i prije. Radi koliko može i čini što može. Po zakonima prirode za rad su pozvani najprije mlagji, uprav oni su duša svakog i pokreta i oduševljenja u narodu, a pravo bi bilo da budu i požrtvovaniji. Stariji pripada časna uloga, da nadziru i svjetuju, osobito narodnjacima. Njima se ne može reći, da nijesu radili, da cijelu mladost nijesu proveli u očajnoj borbi za narodna prava, kojoj su sve, što mogoše, žrtvovali, a u kojoj su uvijek ostali vedra čela i čiste savijesti na visini svojih dužnosti. Boreći se za prva i najsvetija prava, prava jezika i narodnosti, boreći se za školu, a u borbi za ponarogijavanje općina i ostalih narodnih vlasti, boreći se proti dušmanju, kakova ne imala nijedna stranka u Austriji, narodnjacima nije ostajalo mnogo vremena da svu svoju pažnju poklanjaju omladini, a ni za to, na žalost, da upru sve sile u ekonomski napredak zemlje i ako su i tu uradili dosta, i ako su i u ekonomskim pitanjima uvijek ulagali sav mar i svu snagu; a ako ne uspiješe kako želješe, danas se vidi, da nebi niko ni uspio, da je bilo i nemoguće uspjati. Danas se vidi, da nam državni faktori nijesu skloni i da smo možda za to najviše žrtvovani, što se držimo čvrsto narodne ideje. Da smo se nje odrekli, i rećimo otvoreno da smo se odrekli sjedinjenja s Hrvatskom, moguće da bi država sasula koji milion u našu pokrajinu; ali nam to, što se ideje ne odrekosmo, neće niko upisati u grijeh; šta više, dok su ove žrtve za narodnu misao časne i pohvalne, vedra čela čekamo mišljenja budućih pokoljenja o radu i požrtvovnosti i političkom značaju naše stranke.

Hrv. nar. stranci dakle bješe određeno, da se u prvom redu bori proti talijanašima, a da ove suzbije. Ta jednostrana borba, bez koje ne bilo spasa hrvatskoj misli, ređbi da bješe postala dosadna mlagjem naraštaju i ovaj je tražio drugu borbu, tražio je ončas sjedinjenje, preko skokova koji se ne preskaču, a u tome od drugih ućkan, od starih se odvojio i obećao čudesā.

A ipak što radi? Sve što imamo u Dalmaciji, to je plod narodnjačkih podvigā, dok, a žao nam je reći, ne znamo jesu li mlagji, u ovo pet-šest godina ista dobili. Išta uradili, ista izvostili od čega bi bilo koristi općoj stvari.

Mi vidimo da se dosta više, napada, polemisi i kritikuje — al' se radi malo. Da, dobar dio mladosti malo radi, a ona, i niko drugi nego je ona pozvana za rad.

Narodnjaci, na koje se više, radili su dok su bili mladi, e su stvarali čudesa. Išli su u narod, patili su, izlagali se pogibelji i suprostavljali guvernerima, žandarima, kapetanima i preturima, pa ako danas osuguju mlitavost većeg dijela omladine, nije ih kriviti. Dignite nekoliko svećenika i učitelja po selu, što rade ostali mladi ljudi, pravnici, odvjetnici, liječnici i drugi?

Po kafanam psuju narodnjake. Komodna je to opozicija!

A mi držimo da ne valja tako. Danas, kad je obezbijegjeno hrvatsko narodno načelo i kad smo mi još tu na vratu autonomaša, danas bi omladina mogla poći dalje. Mogla bi se ona sva posvetiti moralnom i materijalnom napretku naroda. Ima tu mnogo neobragjena polja, al' veći dio mladosti neće. Nije mu *komodno*. Neće da stvara zajmavnice (o čemu ćemo opširno progovoriti u kojem broju), da ide u narod i da ga podučava; neće on da svojim djelom i prisustvom daje života čitaonicam i ostalim društvima, neće da za narod onoliko radi, koliko zna da mu polaska; neće da se za nj znoj, kako ga tobož žali, da se pokaše, kao što o rodoljublju teorise, ama hvaleći sebe a grdeći druge, niti djela, niti radi. U općinama izbjegava sporazume, u društvima izdaje i neima je ni na zboru, ni na tvoru, ne u rodu ni narodu, ama sve više i izvikuje, psuje i omalovažuje što je narodnjačko u ime naroda, dakako; a u toliko kad je red da i taj dio mladosti pomogne narodu . . . povlači se, izvlači, izvija i izmotava, a na posljedtku prihvaća devize *drž' se kume zida*.

I dobar se dio mladosti zaista drži zida, kad je govor o narodu i žrtvama, o kesanju i samoprijegoru; drži se zida i kad je da se nešto uradi prema vladi, pa i prema talijanašima, ali kad je da da se jurne na narodnjake, e onda, Bog me, oni bi da nas zidom i poklope.

Da je sreće s našom mladosti bio bi do sada sav narod, niti bi mi to žalili. Šta više radovali bi se, znajući da su joj narod privukli djela prema narodu. Ali u nas je naroda s mladosti malo; da ne ima i nešto svećenika i učitelja, koje ne potiče egoizam a ako i strastveni ipak su idealni, velimo da ne ima nešto pravaških pojedinaca, koji uza se imadu nešto naroda, jer se njeki, valja reći pravo, znadu i žrtvovati i pokesati, jer znadu s njime dijeliti i zlo i dobro, svi ovi mlagji pravnici, odvjetnici, notari, liječnici i drugi bojimo se bili imali toliko pristaša, koliko broji vojnika jedna satnija u mirno doba. A tome je uzrok, da narod one, koji mnogo vieu, ne vidi na djelu; da onih, koji se mnogo hvale, ne pozna još nijednu zaslugu. Žalosno je ovo, ali je ovako i mi bi htjeli da bude bolje, da se iskažu ne samo u kafani i na ulici, kod novina i nazdravica, nego i na selu i u seljačkoj kolibri, na braniku i na megdanu. Htjeli bi da budu ono, u čemu se toliko hvale, a hvaleći sebe napadaju narodnjake.

Naše su želje skromne. Sa stranačkoga gledišta i neumjesne, jer kad bi oni ovako radili, brzo bi osvojili dosta *terrcina*, dočim ga s dana na dan gube; al' ipak bi htjeli, jer mi tnmemo pred mišlju kad je ovaki dobar dio mlagjeg naraštaja sada u svijetu mladosti i kad se ovako u doba, kad krv vri, drži zida, da što će biti poslije?

Poslije će skakati natrag preko svih zidova.

U jednu riječ mi, na koje se toliko kidiše, željeli bi, da ovi mladi ljudi ne nagnaju jednom narod na teško uzdisa-

nje, da bi im se opet povratili stari narodnjaci, jer kad smo zemlji obezbijedili hrv. načelo, dali joj škole i općine, bilo bi pravo, da oni, koji dogu poslije nas, učine više od nas. Željeli bi i pravo bi bilo i mogli bi i lakše bi im bilo to učiniti, kad su im temelji gotovi.

Al' bojimo se; jako se bojimo. U nas sve puste mladosti od 20—25 godina, a veliki joj dio (eto je vidite hvala Bogu) *drž' se zida* za svoje časne i poštovane osobe, a na narod gleda . . . preko zida.

Drž' se kume zida, kud ljepše, komodnije, bezopasnije i rahatnije opozicije? niti je potreba da radiš, ni da troiš, a prohtjedne li ti se malo slave bubni nazdravicu, skreši topis proti narodnjacima . . . duh štarčevićanizma ćete podići u sedna nebesa.

Za to i jeste Hrvatima ovako dobro. Za to i ima političkih naivnika, pa se sve čude; kako je to, da se kod ovolikog pisanja i nazdravljanja, hvalisanja i vikanja, ne napreduje.

Čude se već danas, a što će biti unaprijed, ako se ode ovim kasom, to znadu samo *Bog i Hrvati*.

Kroz sito i rešeto.

Proti našoj tvrdnji da je prvi put god. 1892 kraljevski komesar otvorio u Karlovcima srpsko-pravoslavni sabor »S. Glas« nas je sjetio Mažuranića, da se to još pod njim uradilo, a u zadnjem broju iznosi za dokaz njeki govor bana Khuena, kada je na 12 decembra 1890 kazao, da se magjarskim jezikom otvara ovaj sabor »na temelju jedne pogodbe između magjarske i hrvatske vlade i to od god. 1879.« biva kad je banovao Mažuranić. »S. Glas« za ovim triumfuje i piše da i mi »sada čutimo kad nam se istina u brk kaže«.

Zaista je naivan. A da je naivan, dosta je čitati gdje se on u svakom broju, baš kao i »Crvena«, razmeće proti nama razumom, poštenjem i obrazom, jer neka gospoda misle da je svega toga u njih na pretek, kada drugima zanijeće.

Da je ban god. 1890 onako kazao, to je istina; ali kad se »S. Glas« toliko hvale s banovom izvjom i opet dokazuju, da ne razumije ono što piše.

Rekli smo, da je g. 1892 *prvi put* kr. komesar govorio magjarski u Karlovcima 1892. Ovo je glavno i sad uljudno pozivljemo »S. Glas«, da nam dokaže, da se tim jezikom ikada prije g. 1892 otvorio sabor.

Nije to mogao reći ni ban Khuen, ama je on samo rekao da je prvi put god. 1892 kraljevski komesar govorio magjarski, na temelju jedne nagodbe od g. 1879.

Sad mi pitamo sve ozbiljne ljude: da postoji ta nagodba i da ona baš izričito daje pravo Magjarima zar bi oni kroz punih 12 godina to pravo napuštali?

Pitamo još: a za što onda »gospodin ban« na poziv hrvatskih zastupnika, *nijehlio da opomene tu nagodbu, da ju čnese, da se vidi daje li ona baš pravo Magjarima, ili ju magjaroni zlo tumače?* Ta i po nagodbi između Hrvatske i Ugarske mogle bi nam pjevati ptice, al' ne pjevaju, jer se nagoda zlo tumači, zlo uporbja i iskrivljuje.

»Srp. Glasom« mogli bi ovdje prestati. Ovo bi mu bilo dosta, da se uvjere e Hrvati nijesu krivi prema Srbima. Ali ne čemo; ide-mo dalje.

God. 1879 u doba Mažuranića bio je odjelni predstojnik, podban ili šef za unutrašnje stvari gos. Jovan barun Živković, Srbin pravoslavne vjere, a danas *vojaj sviju Srba u karlovačkoj patrijaršiji*, prestavljenih po zastupnicima na karlovačkome sabru.

Prije svega ne znamo, kakova utjecaja

može imati hrvatska vlada u unutrašnji djelokrug karlovačke patrijaršije. Ni ona, ni ugarska, ni ikoja.

Srbi imadu svoje privilegije, svoju autonomiju, a u svom saboru oni su, i oni sami moraju biti isključivi gospodari. To je godine 1892 lijepo rećeno u istom saboru. Ne možemo dakle shvatiti tu *pogodbu* između hrvatske i ugarske vlade, kojim će jezikom govoriti komesar u Karlovcima. Što ga tu vlade ulaze, što se i mogu li se i smiju li se one miješati? A rećimo i da postoji pogodba, nju nije priznao karlovački, jedino nadležni, sabor i on ju ne smije izvršivati. Inače to nije sabor slobodnih zastupnika, ama robova, nedostojnih srpskoga naroda. —

Možemo još. U doba Mažuranića, dakle 1879, bio je odjelni predstojnik, kako rekosmo, barun Živković. Pitanje karlovačkog sabora spada u unutrašnji državni djelokrug, a s time je vladao jedini barun Živković. Ako se dakle potpisala ona pogodba, potpisao ju je ondašnji *premier* hrvatske vlade, Srbin Živković; ako se dopustilo, da komesar govori magjarski, to je dopustio Srbin barun Živković, a taj gospodin barun, *danas vojja Srba i predsjednik kluba opozicije u saboru karlovačkom*, nije proti tome nikad prosvjedovao. Po tome il one nagodbe ne ima, ili ona ne kaže, što kaže ban Khuen, ili ako je ima i ako ovako kaže »S. G.« bi se imao u prvom redu oboriti na g. bar. Živkovića.

»Kastelanska Sloga« ne postoji više, fanatizam ju pohrvati i sad se zove »hrvatska Čitaonica«. . . . Ovako se dogajalo po cijeloj Dalmaciji. Eno im Šibenika; od *slavjanskog* Doma stvorise *hrvatsku čitaonicu*. Eno im Spljeta; od *Napredka* stvorise *hrvatsk Napredak*. . . .

Za ovim »Srp. Glas« kaže, ako želimo *bratsku slogu*, da naša društva ne zovemo hrvatskim, pa da će i oni u ista stupiti. Oprostite će nam; ali iz kotorskog »Slav. Doma« istupili su svi, a rekao je g. Gjunio za što. To se društvo ne zove hrvatskim imenom. U Dubrovniku postoji »Čitaonica« ali Srba nijednoga u njoj; a mogli bi iznijeti još nekoliko primjera.

Kako se vidi *riječi* »S. Glas« pobijamo s *djelima*.

Nego, što bi htio »S. Glas«? Da naša društva ne zovemo hrvatskim; a za što, brajo i brajane? A za što se mi imamo stiditi svoga imena? A pod tu cijenu, dakle, iste se sloga i *to bratska*, u kam se ne upra?

Ama, nek nam se kažu, iznesu, spomenu ta srpska društva (osim »Štionice« u Dubrovniku, a znamo za što) a da se ne zove *srpskim imenom*. Priznajemo da su se prije naša društva zvala obično *slavjanskim*, ali su i srpska, a kad su braća Srbi počeli isticati svoje, onda su i Hrvati njihovo; a nebi da Srbi ne isticalu svoje ime za to, na žalost, da nam zanijeće naše.

Pa ipak i ako su ovo posljedice onih razlogā, ne znamo za što bi se i oko toga prepirali. Lijepo je hrvatsko ime, kao i srpsko; ta jedan smo narod! A kad smo jedan narod, a dijelimo se u dva imena, neka svak ljubi i poštuje svoje, pa mirna Bosna!

Nu, »S. Glas« neće tako. On hoće svoje svuda i jao svakome, ko mu u tome zamjeri, a opet zahtijeva da mi svuda tajimo sve što je naše i naopako, ako se oprijječimo . . . Odmah prijeto razdorom!

Zaista je naivan.

Jedan od velikih »razlogā« što ih iznosi »N. List« i taj je, da je općina Makarska bila pravaška i s toga da se u nju nijesmo smjeli miješati. Ponavljamo: pitanja općinska, gdje je obezbijegjeno narodno načelo, jesu i moraju ostati mjesna pitanja. Tu se ne gleda na strančarenje, nego na mjesne prilike. Ali, eto i da priznamo »N. Listu« da su i ta pitanja

stranačka svuda, pa i u Makarskoj, i da on baš ima pravo s *gledišta sloge*, da se u Makarsku općinu ne smjedosmo priti, kad se poslije razdora nazvala ona pravaškom, dok njih bi zaključaka došli? Na Lečevići je općina *narodnjačka*, je li tako? A jednako su narodnjačke općine, osim drugih, i Biograda, Cavtata, Tjjesna, Grada, Vrhgorca, Lastova i t. d. Ama mi, a oprostiće nam »N. List«, ne opazismo još nikada, da se on nebi miješao proti ovim našim općinama, dajbudi da ostane vjieran svom načelu.

A to je ovako: gdje je pravaško, mir! Mi narodnjaci ne smijemo se ni pokazati, ako hoćemo da bude sloge; a gdje *narodnjačko*, pravaši smiju da nas ruše i naopako, ako im se odupremo; ta oni će odmah u — razdore. Zaista i »N. List« je naivan!

Narodnjaci, baš bez doslijednosti.

Pred strahom, da pitanje parohije nebi postalo za »Nar. List« važnije od makarskoga, a makarsko mu i tako važnije od istočnoga, odgovorićemo na članak »doslijednost narodnjaka« tiskan u zadnjem broju, a odgovorićemo da mu ne ostanemo dužni. Kad bi mu ostali »N. List« bi nam koji imaće nami uvijek ostaje dužan odgovora, obacio da »ne imamo obraza odgovarati« i ako opet kažemo, da nam je žao, da se bez volje prihvaćamo pera, ali šta ćemo kad nas uvijek zlosretni »N. L.« siluje na nesretnu polemiku, jedino stoga da sačuva opoziciono stanovište, grdeći narodnjake. Ta, on drugo i ne radi. U tome sva opozicija njegovih junaka.

Nedavno javio nam prijatelj imenovanje vlč. Biočića župnikom u Kašt. Luksiću. Proti toj vijesti ustalo se u »N. L.« svom žestimom, da »Jedinstvo« vara. Kad smo iznijeli dokumente i spomenuli vladine i biskupske odluke brojem i nadnevkom, gospoda u »N. Listu« ili moradoše čutati, ili priznati da nijesmo varali. Ali oni preko svega toga prešli, okrenuli, što no riječ, pečeno, pa stali nas grdit i radi osobe g. Biočića, ne štedeći ni osobnih uvrijeda prema njemu; a kao da je i to malo stadoše *izmišljati*. Tako n. pr. u zadnjem broju »N. L.« kažu da smo mi branili *jus patronatum* one župe.

Valja znati da ga u tom pravu patronata ulazi autonomaška obitelj Vitturi-a i da mu je puk protivan. Valja to znati, pa onda shvatiti za što »N. L.« izmišlja da smo mi taj *jus* branili, a mi ga pozivljemo, molimo i zaklinjemo da nam to i dokaže, gdje i kako i kad smo branili taj *jus*, dok smo mu spravni dokazati, da smo se baš u tome ogradili i izjavili da ga rećeno imenovanje ne ulazi u pravo patronata.

Ali »N. L.« iznosi jednu brzojavku, tiskanu nekad u »Jedinstvu« proti Biočiću, a kad ga sada hvalimo — naravno, nedosljeni smo.

Nego »N. List« koji se sjetio ove brzojavke, nije se sjetio da je u »Kat. Dalmaciji« *neko* ustao onda na obranu Biočića proti »Jedinstvu« i da je tu obranu prenio u suštini isti »N. List«.

Biva: onda je »Jedinstvo« napalo Biočića, a to bješe dovoljan razlog da ga »N. L.« brani pa neznamo: ko je više nedosljedan: ili mi koji smo napali Biočića a danas ga branimo, ili »N. L.« koji ga je branio, a danas ga napada.

To ostavljamo gospodi u Zadru da oni riješe, a mi ćemo dalje.

Polije onoga napadaja u »Jedinstvu« g. Biočić nam je poslao izjavu, radi koje smo se preupitali i doznali, da stvari ne stoje onako, kako su nam bile prikazane u prvi mah.

Biya, nije g. Biočić smetao da se prirede zadušnice, nije se u ničemu oprječivo, nije ni jednim činom uskratilo poštovanje prema velikom pokojniku M. Klaiću, nego se oprò, jednoj stvarci, o kojoj je mislio da ne odgovara crkvenom propisu, a naš dopisnik, u onom času planuo, i misleći da je u pravu, napao ga. Sve je to bilo poslije istomačeno.

Po ovom dakle, nebi »Jedinstvo« bilo nedosljedno prema Biočiću sada, ama još pred dvije godine dana, i »N. L.« nas je onda imao napasti, da mu je do stvari i dosljednosti. Ali nas nije napao s toga, što je valjda cijenio da je Biočić pravaš, kad ga napalo »Jedinstvo«.

Istina, znamo po iskustvu da je »N. L.« uvijek dosljedan prema osobama, a je li prema istini i moralu, to će znati njegovi čitaoci. On n. pr. kad napada jednu osobu, nikad napadaj neće ispraviti i ublažiti ni onda, kad dozna i kad mu se dokaže da je napadao nepravdno, ako se slučajno ta osoba ne popravlja. On je u tome tako dosljedan, da ne zazire od nikakvih sredstava. Ako mi ne radimo tako, već ako napadnutim, pa bili ili ne bili narodnjaci, dadeo zadovoljštinu kad ju zaslužuju, dopuštamo da nam se reče da smo nedosljedni, ama prema osobama, ne prema istini i moralu.

Mi smo znali napasti Biočića, kao n. p. i popa Matešana, ali smo i ovom drugom, kao i prvom dali zadovoljštinu, da se ne ogriješimo o savijest. Znali smo n. pr. napasti i Presv. biskupa Nakića, bez ikakova obzira da se on uvijek nalaskava izražava o našem uredniku i bilo nam je žao baš s toga da ga napadnemo, al smo ga napali kad mišljamo da je kriv. Poslije, čim nam bješe pruženi protivni dokazi, prvi povukosmo napadaje. Radi li i je li i kad ovako radio »Nar. List«?

Za to je on jako dosljedan, a je li i jako moralan nek sude drugi.

Dosljednost je pohvalna, kad otišjeva u istini i pravici; inače je odurna kad se okreće u obruču strančarstva i mržnje. To već i nije dosljednost; to je Ravasolizam.

U ostalom »N. Listu« možemo čestitati da zastupa »pravednu stvar u Kaštelima«. U Sućurcu n. pr. zastupa *libro* jednoga advokata za to, što je pravaš protiv biskupa, a u Kaštelima zastupa želje (?) kako on kaže, cijeloga puka i za potvrdu iznosi općinsku upravu i crkvinarstvo.

Vidi se, koliko se razumije. Dalje ne čemo. Pitanje parohije može biti važno za »N. L.«, kao što su mu za punih 20 godina bila najvažnija prenmještanja žandarskih poštovogja, samo se čudimo kako može plašiti svijet autonomnaškom porodicom Vitturi, kao da bi ona, na neki način, mogla potalijančiti Kaštela.

»N. L.« vrlo slabo pozna Kaštelance. Dok su se njegovi ljudi i njihov šef po Zadru šetali, Kaštelanci su u Spljetu glavnu zalagali za hrvatstvo. Ipak lijepo je od »N. L.« što ga autonomaši Vitturi bacaju u brigu radi Kaštela, ama kad već govori o dosljednosti ne znamo koju figuru čini prema talijanima u Zadru. Van Zadra se gospoda junače, a u Zadru, zvanim i pozvanim... zargaju im pera, ako su od acala, inače se polome ako su od guščijega krila.

Završujemo, a pošto znamo da će još izaći bar 10 dopisa i 2—3 članka u »N. Listu« radi ove parohije i radi jednog popa, koji (gle držovitosti!) neće da bude pravaš, već narodnjak, jednom za uvijek kažemo »N. Listu« da mu ne čemo odgovoriti sve donle, dok nam ne dokaže, što je izmislio, biva da smo ikada branili u Kašt. Lukšiću *jus patronata*, jer to je glavno. Glavno je vidjeti jesu li bili na strani autonomaša Vitturi-a i ako nijesmo za što nam je to podvalio »dosljedni« *Nar. List*. u članku »o nedosljednosti narodnjaka«.

Čitaoci će nam pak oprostiti, ako smo se ovoliko bavili odgovorom, al šta čemo kad je »glasilo za interese hrvat. naroda« posvetilo dva stupca sitnih slova pitanju jednoga paroha i dalo im ugledno mjesto, i to u formi članka. Velika su ova pitanja, more ljudi!

Hrvatski sabor.

Na 29. o. m. otvorio se sabor na obični način; pošto je pročitano *ručno* pismo Nj. V. odmah se izabrala deputacija, da doprati u sabor bana. U deputaciju su izabrali i četiri opozicionale, gg. M. Derencina, Dra Amruša i pl. Kiepacha i Dra M. Starčevića, ali ovi ostadoše na svom mjestu, ne želeći da čine »svjetlo« podvorenja. Upada u oči, da je većina birala u deputaciju dva

katolička, a dva pravoslavna biskupa, ali ne htjede nadbiskupa Posilovića. Time mu se htjela »osvetiti«, al' time je najbolje dokazala da ona mrzi nadbiskupa, za što će imati svojih razloga, koji su nadbiskupu na diku. I još ima neke čeljadi, pa sumnjiče Posilovićev patriotizam! — Kad je ban dopraćen u sabor, pozdravljen je samo od svojih »vriernih« i od dra Mile Starčevića. Za tim su zastupnici, po običaju, otišli u crkvu.

Listovi kritikuju kraljev otpis, kojim je otvoren sabor. Za taj otpis odgovorni su ban i ministar Banfy. U njemu ne ima jedne tople riječi za Hrvatsku, niti i jednom riječju označuje program saborskog djelovanja.

Drugi dan saborisanja birali su se razni otsjeci. Prikazano je sedam utoka, protiv izбору sedmorice zastupnika, od kojih šest ih pripada opoziciji. Hoće li većina sve ove izbore uništiti, ne znamo, ali nas nebi iznedadilo. U ostalom smještan je fakt, sam po sebi, da je u Hrvatskoj s onim sustavom i izbornim aparatom moguće, da i jedan zastupnik opozicije bude izabran nezakonito.

Sastanak u Ljubljani.

Prošle nedjelje bješe sastanak hrvatskih i slovenskih zastupnika Istre i Slovenije u Ljubljani; Laginja, zapriječen, opravdao je svoju odsutnost, dok je od naših poslanika bio vitez Vuković, naročito moljen da dogje da bi on, pošto se bavio dužje u Beču, na želju naše sveze, izvjestio o prilikama zadnjeg doba, kako piše »Slav. Narod«, što nam je dužnost pripomenuti, kad već »Narodni List« raspituje za što u Beču gosp. Vuković tako rado stoji.

Na sastanku su dakle bili Berks, Corinini, dr. Perjančić, dr. Gregorič, dr. Gregorec, dr. Krek, Kušar, Pfeifer, Pogačnik, Povše, Robić, Spinič, Šuklje, dr. Šušteršič, vit. Vuković i dr. Žitnik, te vit. Nabergoj.

Jednoglasno je riješeno: da se neporušena očuva sadanja parlamentarna većina i da će joj poslanici ostati vjerni, dok ona bude vjerna načelima adresnoga načrta. Osugujuju opstrukciju i protive se za sad svakoj promjeni vlade, koja bi išla za tim, da se koristi adruženim opstrukcionističkim strankama. Zahtijevaju da se celjsko pitanje što prije riješi na pravedan način, osugujuju sustav na primorju, obvezom da će sve raditi a da se promijeni u korist Hrvata i Slovenaca; glede promjene zemaljskog poglavice u Koruškoj traže, da dogje muž pravedan, sklon i Slovencima kao i Nijemcima.

Vladu, koja se nebi odazvala svim ovim zahtjevima, skupljeni poslanici izjaviše, da nebi mogli nikako podupirati.

Iz listova.

»Narodni Listy« apsolutno se opiru da bi u isto doba raspravljali sabori. Česki i Moravski o narodnosnom zakonu. Badeni mora najprije nastojati da u Moravskom saboru budu, po pravu, dostojno zastupani Česi, jer inače ne ima konačnoga sporazuma.

»Novoje Vremja« se raduje, što je Europi s Rusijom pošlo za rukom spasiti Grčku od sramote da ustupi Turskoj Tesaliju, ali poručuje drugima na Balkanu, da je strpljivost znak u kojem se pobjeđuje. — Isti list kaže, kako su Rusija i Francuska složne, a posjet Goluhovskog u Parizu da znači e su i u Beču jednakog mišljenja, glede istočnog pitanja kao i u Petrogradu.

Allgemeine Zeitung nazivlje poezijom poznati članak »Quarterly Review« a glede diobe Turske. Austrijski i ruski car, veli monakovski list, sporazumni su u tome da postupaju složno na Balkanu u smislu mira, a kad im se pridružila Francuska mir je obezbijegjen.

Vijesti iz naroda.

Pišu nam iz Zadra: Vi ste više puta u cijenjenom Vašem listu spočitnuli ovamošnjim Hrvatima da su sveosve apatični i mlaki. To je nepobitna istina; istina, koja bi nam morala otvoriti oči i učiniti da s našim pasivnim po-našanjem vrlo štetujemo koliko našem ugledu, toliko hrvatskoj ideji u ovom otuđenom gradu. Da nijesmo ovako nehajni i hladnokrvni za hrvatstvo, da bi imali malko više otačeničkog zara, mi bi mogli činiti glogjati tvrdu kost ovamošnjim fanatizovanim talijanima i činom im dokazati, da moraju s nama računati da nas ima. Zbilja g. uredniče, ima nas dosta. Osobito ima nas mladeži, koja bi mogla praviti čudesa otačbeništva i dati jači impuls hrvatskoj ideji u ovom mjestu, ali nemamo čovjeka, koji bi se znao ili htjeo zauzeti vodstva. Boje se možda mnogi prigovora, dosa-

givanja, napadanja, klevetenja? Ali da su se tako bojali oni, koji su Split oslobodili, bi li se bilo kada došlo do njegovog oslobodjenja? Hoće se borbe, ljute borbe, i to konsekuativne, permanentne, a ne čekati dan dva prije kakva izbora da se tek tada sjetimo da smo Hrvati.

(Gosp. dopisnik iste vogju. A što će vogja ako ga nebi slušali i ako nebi imao listove na razpoložnju, a takom vogji nebi se poklonili ni g. don Jure ni g. don Ive, dok n. pr. mlagji nebi mogli ni smisljeti narodnjaka. Mogli bi o tome, baš u pitanju Zadra, pričati lijepih stvaraca. Vogja je u ostalom ne bira, već sam postaje i sam se nameće svojim djelima, ali *djelima*, a ne Rejljinim komedijama, a na poslijetku, šta će vogja, gdje nema vojske, dok u politici borba daje vojnika? Dakle najprije nek »N. L.« i »K. D.« stvaraju vojnike, novu borbu i novi ambient a za vogju je najlakše. Da su ti listovi do sada vršili svoju dužnost, ne vogju, ama bi imali u Zadru i načelnika Hrvata. Ali njima je Zadar bio uvijek »grad koji za njih ne postoji«. Ur.)

Pišu nam iz Makarske. Slijedimo o izborima: Od 11. crkvinarstva, koje spominje dopis »N. L.« 10 ih se odbilo jer pravaška, a primilo ono grada Makarske, jer šarovito! Odbijeni su glasovi Crkava, jer crkve nijesu družbe ni društva, pa za iste nema tko da glasuje po §. 7. I. P. Obćinskoga i na temelju raznih ministarski odluka. Kad taj razlog nebi dostatan bio, moralo bi se ipak svakako priznati da se imalo potražiti u ispravnom postupku, neka bude naznačeno zastupstvo Crkava, jer je u tom smislu u više navrata razsudilo Upravno Sudište. Za neka Crkvinarstva prikazali su se sami župnici dotičnih sela bez opravdati zastupstvo, te nemogući njihove pojedine osobe zastupati Crkvinarstvo, koje sastoji od više osoba, glasovi bijahu odbijeni. Nije se ni dokazalo da ova crkvinarstva imaju zakonito odobrenih Pravitelnika, a slučajne izjave Narodbeništva (spomenute u dopisu) nebi mogle naravno zamijeniti ustavnog zakona.

Kad bi se i priznalo da crkve, kao druga moralna bića ili tela, mogu vršiti pravo glasovanja preko nadležnih zastupstava, naime preko Crkvinarstva, koji upravljaju crkvinim dobrim i koji plaćaju zaista porez, ipak one nebi nipošto mogle biti zastupane od samoga župnika (kako se dogodilo pri našem glasovanju i kako su zahtijevali pravaši). U tom slučaju Crkvinarstvo i Crkve sačinjavali bi jednu samu tvrdnju, koja nebi mogla nikako imati dva glasa.

Pišu na iz Vrhgorca: Nakon jedne godine i po boravka među nama, danas odijeli se od nas opće ljubljani gospodin plemić Ivan Grisogano c. k. poznati preglednik, sad novoinovani prijavitelj za Ston. Sinoć od svega činovništva i svega odličnijega mještanstva i općinskog zastupstva bi mu prirježena opsorna večera, te je bilo divota vidjeti tako odlično društvo, bez razlike mišljenja, sve u jednoj bratskoj skupini, jer svak bez razlike stranaka štovao je i ljubio g. Grisogana, kako je to pri lijepoj nazdravici njemu u čast izrekao vlt. župnik Tonković.

Danas pri odlasku bi ispraćen uz pucnjavu mužara od svega mještanstva i sve braće činovnika, tako da se svak, bez razlike stališa, natjecao da ga na odlasku pozdravi, stisne mu prijateljsku desnicu, da mu još jednom dovikne: S Bogom naš mili, pravi i čestiti plemić!

Pišu nam iz Zadra: U nedjelju 8 o. m. spravljam se mi hrvatska mladež na izlet u Senj. Sve što je viđenijega i probranijega između nas tone će se izletu pridružiti. Nekolicina će ih čestati, nu ne s kakvih obzira, već s toga, što ne mogu radi važnih uzroka ostaviti svoje poslove. Dosele se upisalo do 60 izletnika, a nema sumnje da će ih se do dana izlaza još skupiti, a možda i prekoračiti, stotinu. Kad tražite da se je za ovaj izlet zauzela naša mladež, onda vjerujte da se i ovamo počelo nešto raditi (milo nam je).

Pišu nam iz Zadra: Danas taman proš »Širokom ulicom« i na moje ne malo iznenađenje nijesam više opazio onih »plakata« sa onim izgrgjenim napisima, o kojima sam Van prozborio u predzadnjem mome pisameu. Da ih ne bude dao gosp. Feoli odstraniti, iza kako je pročitao »Jedinstvo«? Moguće. Nu ni gosp. Feoli, ni svi općinski komesari ne će odstraniti ni u godinu dana sve one jezične grdesije što se pomalaju od dana do dana na udvijenje gragjana i inostranca, a na sve višu slavu talijanskog karaktera Zadra. Kada smo pri ovome, a čudno se kako to *Kat. Dal.* (ni »Narodni List« Ur.) nikada spar riječi da žigoše ono ružno i nemoralno mrčevje sa svakovrsnim rječetinama zidove od kuća Ni u istoj Sodom, mislimo, ne će se biti dalo ovakovim ružnim, da ne rećemo drugo načinom oduška svojim zvjerskim pohotama. Na svakom zidu, na kom ti oko stane, u onaj ukrugjeni 1040, koji će im prije ili kasnije pristjeti i na nos iskočiti,

što vidiš? u kubitalnim slovima napisane riječi c.....a, da ne kažem o još raznijim izrazima i ogavnijim pornografičnim narisima. I to tako stoji ne od dana ili sedmica, da li od mjeseca i mjeseca, a da općinskim redarstvenim organima nije nikad palo na um, da one grubosbe odstrane. Nu mi smo stalni da se ne će nikada ni odstraniti, i da će naše riječi ostati glas vapijujući u pustinji, jer tko što ima ono i daje, pa su taman oni izrazi, kako je jedna visoka ličnost kazala *il vero barometro della coltura e della moralità*. A o moralnosti Zadra znali bi Vam mnogo pripovjedati neke skribe, što se kupe oko »Dalmate« i »Trkača«.

Pišu nam iz Zadra: Jučer su se ovamo zatvorile sve srednje i pučke učionice. Dok se kod talijanske pučke učionice nije ove godine obavila nikakova svečanost, ni držali konačni ispiti, na što se *Dalmata* i *Trkač* jako srdje, to se je kod hrvatske nasuprot sve učinilo i obavilo. Iza svečane službe Božje, koja se držala u crkvi sv. Mihovila, držali su se konačni ispiti. K istima su nazočovali mnogi od roditelja djece i dosta od ostaloga gragjanstva, te su koliko jedni, toliko drugi ostali vrlo ugodno iznenađeni i udivljeni o čestosti i vještini odgovora učenika i učenica na pojedine stavljene im upite. (Primili smo od istoga dopisnika opširniji dopis ob ovim ispitima, pa čemo ga objelodaniti u idućem broju. Ur.)

Pišu nam iz Šibenika: Šime Gulin iz Lozovca aktivni vojnik 22 regimente, danas bi od vojničke straže odveden u Zadar. Razpitzmo, što je u stvari i doznasmo: Gulin doznao da regimenta odlazi iz Driša preko Kuina, Vrlike, Sinja, Splita u Zadar. Nije imao uzase ni novčića za popudbinu. Sjetio se da ima kod svog bivšeg gospodara nešto novca, i ode da ih pridigne. Na povratku svrati se k svojim, gdje nešto pojedje, a zatim zaspe. Ukućani nepoznajuci strogosti vojničkog zakona, ostaviše ga na miru. Kad se probudi, sjeti se da mu je vrijeme dopusta prošlo. Pred strahom vojničke kazne, a opet kažu pati u glavi, pobjegne?! Od oružnika bi ulvačen i dopraćen u Šibenik, a danas u Zadar. Znamo što kukaveća čeka, ali bi zamolili vojničku vlast, da prije neg mu odmjeri, obazre se na njegovu bolest i naivnost, al osobito na bolest.

Pišu nam iz Vrpolja: Prekjučer t. j. 27. rujna utopila se je svojevrijno u lokvi na Vrpolju Ana Landeka, žena od 19 godina. Uzrok je nepoznat.

Pišu nam iz Trsta: G. Lorini, pošto je u službene svrhe obišao Istru i kvarnerske otoke, povratio se je u Trst. Kako čujemo nastajuće mjeseca propuvat će Dalmaciju. Njegovim nastojanjem riješenje spuzvarskog pitanja primiće se kraju.

Pišu nam iz Kaštela Lukšića: Na odgovor »N. Listu« zabilježite ovo: Devet je godina da ovom župom upravlja m. p. Biočić, a nikad proti njemu nikakove tužbe kod vlasti, pa ni crkvinih. U sjednici op. vijeća, prošlog prosinca, vijeće se, jednoglasno, pohvalno izrazilo o g. Biočiću i baš, radi glasova glede pop. Klaića, dalo mu zadovoljstvo i priznanje. Što se tiče utoka proti njegovom imenovanju, potpisu su se kupili ne proti imenovanju, nego *jus patronatu*. Tako su se izrazili i g. načelnik Biliskov i predsjednik Šitin — pred svjedocima; a pri ustoličenju m. p. Praka g. načelnik Biliškov nazdravljajući Piraku poželio je i Biočiću njegovo brzo ustoličenje. Ne vjerujemo dakle, da je op. uprava prikazala utok proti njemu.

Ovako stvari stoje čestiti i skladni g. Novače. Do malo dana eto nas k vami u posjetu. Držite nam se dobro, vele nas istete po novinama, a u novinam ćete nas i naći.

Pišu nam s Lastova: Primićete dva ispravka (Primismo za iduću broj). U jednom se kaže, da djeca uče i da nijesu dana učiteljima 44 mjesto 4 praznika, a u drugom da je općinski ured uvijek otvoren. Glede učenja dječijeg učiteljima je Bog pomogo, što se, na žalost, razbolio vitez Peričić, a svak zna da smo rekli 44 mjesto 4 jer se posudara rima u brojkama, al' ako nijesu imali 44 praznika jesu bar 24. Svakako molimo g. učitelje, da ne mlate djecu. Baš onaj dan kad je došlo »Jedinstvo« tako je iznulačen jedan učenik, o čijem ocu misle da je Vaš dopisnik, da je stvar predana sudu, a i prije je sud kažnjavao učitelja radi — batina. Batine učitelja i crno libro oca Rodriga, nami naopako! Da je općina po čijeli dan otvorena, kako je zapovidio čaća načelnik sinu tajniku, poslaćete nam 50 brojeva. Razdijelićemo ih, nek svak vidi kako istinu govore gdje ih svak čuje i kako tek imadu biti istiniti u općini, gdje ih niko ne čuje. Molimo, na poslijetku, da sin tajnik ne potpisuje akte na mjesto oca načelnika — a slobodno im da nas narodnjake grde kako hoće i koliko im drago, kad im ipak pjevaju pjesmu veselice *Lastovski narodnjaci*.

Iz Praznica šalje nam g. M. Koljatić-Tončić uprav. učitelj ovu zahvalu, na g. Don Iva Vuškovića, župnika: Vašim lijepim darom od 53 razne poučnice i zabavne knjige ovoj učionskoj knjižnici, učiniste trajnu uspomenu jer knjižnicu obogatiste veoma dobrim i raznovrsnim stvarima, na čemu vam upraviteljstvo pučke škole izražuje najdublju svoju zahvalnost. Ugledali se u Vas i drugi!

Domaće vijesti.

Odlikovanje. Aleksandar, kralj Srbije, odlikovao je ordenom sv. Save g. Ch. Loiseau, Franceza i među Francezima najvećeg zagovornika hrvatskih prava.

Općinska knjižica. U Dubrovniku se osnovala općinska knjižica, a ista će se po svim znacima, obogatiti mnoštvom raznih djela. I naša vlada darovala je knjižici, dva sanduka raznovrsnih knjiga.

Nadina Slavjanska. Doznajemo, da će društvo Nadine Slavjanske opet doći na naš jug; s toga javljamo, da je ovo društvo, pod sekretarstvom jednoga Magjara, ovih dana u Aradu pjevalo pred spomenikom magjarskih junaka i na isti spomenik položilo vijenac. Ovaj spomenik podigli su Magjari onim vojskovođama iz 1848. koji su najviše gonili Hrvate i Srbe, među kojima je i poznati general Danjanović, koji je prijetio da će sve Srbe povješati, ako se ne predađu Magjarima.

Arpad. Radi »nesretne« posjete riječkih Arpadovaca u Zadru i onih računala glede diletantske predstave, došlo je do take osvete, da je u putu senzacionalan proces. Već je 17 članova društva tuženo riječkom drž. odvjetništvu, a *Dalmata* ni da bi jedne riječi. Baš je kolegijalan!

Zandari mal' a malo postaće školski nadzornici i nebi nam to bilo žao, samo kada bi i mi imali jednoga Gogolja, da nam napiše »Revizora«. Kako nam pišu iz Boka tamo su žandari u dva sela ispitivali seljake, što im djeca uče u školi i što pjevaju, a slučajno u tim školama učitelji su Hrvati.

Pravi Dalmatinci čujemo da već kaslje, a blagajnik zadarske općine je i kazao uzrok: pusta sušica! Tako mu je kratak vijek; još malo brojeva, pa će ga nestati, a grehota, prava grehota. Ta, po gotovu mogli bi ga i Hrvati pomoći kojom evancikom, onako tek da i dalje živi za svjedozbu »morala, skladnosti, i poštenja« stranke od kulture. S »Pravim Dalmatincem« im se dogodila ona stara, da te niko ne obruči, dok se sam ne obruči.

Radosni glasovi. Izvješćeni smo da se ovih dana sastalo nekoliko radikalnih Srba u N. Sadu, te se razgovarahu o prilikama srpsko-hrvatskim. Nakon oduljeg razgovora zaključise, da bi i Srbi morali svom snagom podupirati pravedne želje Hrvata, pa i sjednućenje Dalmacije s Hrvatskom. Oni još odlučise pozvati i širi zbor, te ako bude moguće (a moglo bi biti, jer su to važniji faktori stranke) prema ovim željama udesiti i pravac »Zastave«.

»N. Listu« na čielu mu članak o srpskom zboru u Spljetu odgovaramo, da mu se snijeva o svemu, gdje se dodire narodnjaka.

Bogata ostavština. Javili smo da je u Padovi umro bez nasljednika milioner Matizza i da bi mu se moglo naći koji nasljednik u Dalmaciji. U toliko sad i padovanski list *Eugeneo* ne isključuje mogućnost, da je pokojnik porijeklom iz *Castell Vitturi*, jer da se i sam hvalio, *Castell Vitturi*, to je naš Kaštel Lukšić, a čujemo da su se neki prijavili s potrebnim spisima.

Novi list. Javlja se, kako se namjerava u Zagrebu pokrenuti neki novi list, pod uredništvom *poznatoga* dr. Spevea, čiji bi bio program: raditi za magjarone i napadati cijelo hrvatsko svećenstvo. Na novom listu, kaže se, da će raditi g.g. Zajčić i Polić, bivši urednici »Naroda«, pa se nadodaje nekim načinom tendencioznom, da će uz ovu družbu pristati i g. S. M. Pjerotić, saradnik »Jedinstva«.

Što se tiče g.g. Zajčića i Polića oni su davno odjurili u magjarski tabor, a pošto s njima, od onoga časa, kad odoše iz Spljeta, nije imala nikakova doticaja ni naša stranka, ni naš list, za iste i ne marimo. Nego, glede g. Pjerotića, o kojemu se misli da je naš saradnik, a reg bi da se i on time zna pohvaliti među drugovima i da je i to spomenuo onima, kojima je preporučio svoj žurnalistički rad, primjetiti nam je, da je istina, g. S. M. Pjerotić pisao u »Jedinstvu« prije nego je preuzeo uredništvo istoga današnji mu urednik. Ali čim je ovaj došao, uvrstio je Pjerotićeva dva članka o poljudjelstvu, jer ga nije ni poznavao, dok se ne izvjestio o istome. Kad se izvjestio *ko je i kakav* je taj g. Pjerotić odmah mu je zatvorio stuppe lista, a nekoliko već poslanih članaka bacio u koš. Tako je preko dvije godine, da g. S. M. Pjerotić nije u »Jedinstvu« tiskao ni jedne riječi, a značajan našao je za svoje studije o *kapusu* i u *usgaju* mjesta u *Dalmati*, jer je g. S. M. Pjerotić vrlo kompetentan da piše *ovako* članke.

U Loretto. U »Obzoru« svjetuje se odbor za hodočašće u Loretto, da bi se dotični

parobrod hodočasnika iz Hrvatske zaustavio i po većim mjestima Dalmacije, gdje bi im se pridružili i mnogi naši. Predlog je umjeren, a žaliti je da je malo zadonjen, jer će hodočasnici u Loretto na 8. o. m. Ali, što se zadonjen ove godine, neka se na vrijeme udesi iduće.

Dobro sjeme rumene djeteline dijelice. Namještni prvih dana Septembra, ali mu se treba prijaviti do 20. Augusta. Cijena po kilogramu neće biti viša od 18 novč.

6. urednik „Soče“ bio je nedavno na Cetinju. U svom listu opisuje putne utiske. U Zadru se govori talijanski, a talijanski su i natpisi na dućanima i ako sva gotovo imena svršuju na *ič*.

U Dubrovniku se govori isključivo hrvatski, ali s talij. mješanim. Kad je upitao za uzrok, odgovorio mu je neki Dubrovčanin: „tako *deve essere*, jer smo Dubrovčani.“

U Kotoru se namjerio na nekog činovnika, koji je prijetio da će pisati u listove za što neki Srbin ne prodaje i talijanski pošt. dopisnica, a čudi se da u opće srpski trgovci svoja prezimena pišu ćirilicom dočetkom *ič*, a latinicom *ich*.

Učiteljska skupština Šibensko-Kninskog katara vijećati će u Šibeniku 23. 24. 25. rujna sa biranjem dnevnim redom.

† A. Micheli pl. Vitturi. Pri zaključku lista doznajemo da je u K. Lukšiću umrla ova čestita plemkinja i starica. Radišna bješe, a kao kršćanka svakome za uzor, za što su je i zvali *majkom sirotinje*. Mnoge je bijedne utješila, mnoge pomagala do zadnjega časa života. Nek joj je vječni pokoj!

R. Kamber poznati socialistički agitator koji je dolazio i u Spljet da obmanjuje prostotu, zatvoren je u Trstu, što je njekie radnike prijetnjama nagovarao da ne rade, a kad ga ovi ne htjeli slušati, onda je druge radnike, socialiste, ucekao da prvima silom zabrane raditi. Zatvorili su ga taman, kad je u sudu zastupao njeku parnicu. Taki su uvijek „pučki Proroci“. Druge nekaju u nesreću, a oni se izvlače.

Hrvatska. Umirovljenje dosadanjega podbana Dane Stankovića daje maha raznim glasovima, koji opet dobijaju potvrdu u imenovanju novoga podbana Ota Krajevića. Izvjesno je, da su u Pešti ljuti radi uspjeha opozicije na prošlim izborima. Ta ljutina nije smjela ostati bez posljedica i bješe joj žrtvom Stanković, šef u pitanjima unutrašnjega djelokruga. Mjesto njega imenovali su Krajevića, bivšeg drž. odvjetnika, čiji je zadatak da malo gore *piše* opoziciju, što je, u ostalom za opoziciju bolje. Oto Krajević, novi podban, niti je parlamentarac, niti ima drugih zasluga, osim što je bez milosti plijenio opozicijske novine. Čovjek je to, koji se stidi i svoje prezime pisati po hrvatskom pravopisu (potpisuje se po magjarskom: *Krajsevics*) a nedavno bješe mu dokazano, da u svojoj kući svoju djecu vaspitava u čisto njemačkome duhu. Njegova je zasluga, dakle, ta, da nije Hrvat i za to ga, naravno, Magjari odlikovale. — Na 29 p. m. privedle su se zadušnice onaj trinaestoric hrvatskih mučenika, koje prostrijeljaše g. 1848 na Markovu trgu u Zagrebu, jer su se borili za prava i slobodu svoje domovine. Zadušnicama su prisustvovali svi članovi opozicije i silno mnoštvo naroda — ali ne bješe ni bana, ni ikoga od većine, a ipak je g. 1861 zaključio hrvatski sabor, da mora svake godine *korporativno* prisustvovati ovim zadušnicama. I to je znak „rodoljublja“ bana i većine, koji bi danas sve rodoljube povještali da mogu, dok su ih g. 1848 strijeljali oni, koji su isto tako „mislili i osjećali“ kao današnji magjaroni.

— Vlada je naredila političkim vlastima da je izvještaje o političkom mišljenju svijui profesora u Hrvatskoj. Biva, ona bi htjela da iz škola izlazi još i što više strebera.

Rijeka. Okolica riječka je hrvatska, a ipak škole su talijanske. Tako hoće magistrat, a tako je po čudi i hrvatskoj vladi. Ipak „N. Novine“ znadu da kadgod n. pr. viknu na ponašanje talijanaša u Istri. Lako je za Istru, odgovorili bi organu hrvatske vlade, ama kako je sa hrvatskim teritorijem, gdje bi se hrvatska vlada i mogla i morala odazvati? —

Riječki talijanaši priredišu u kazalištu spomen-večer pok. talijanskom književniku Giacintu Gallina. U najsvetčanijem času glazbu im je svirala magjarsku Kóseseyevu himnu. Bijedni Gallina, je li se ikad nadao, da će i nehoté dati povoda ovakovoj bruci!

Istra. Na posljednjem velikom ideja porodila je svoje čedo. Nakon tolikog natezanja i otezanja ustanovio se odbor da se u Koprnu osnuje konvikt za klerike. U odboru su neki svećenici, o kojima se zna da su najžešći talijanaši, a u programu je da će u konviktu imati mjesta opet samo talijanaši i da će sve biti talijanski, kao kad je glavna cijel odgajati svećenstvo u talij. duhu. Biskup Sterk, na opće čudo odobrio je ovaj korak i ima-

prijed blagoslovio rad odbora. Reći će se, a za što ne? Ta po srijedi je nešto, što se radi za kler, za crkvu. Ama, jest; ali to *nešto* je po sebi prokletu, jer kad se ide za tim da se putem izrogjenih svećenika izrogjava narod, kad je glavni cijelj politika a ne vjera, talijanaška a ne katolička propaganda, onda je i onaj blagoslov i ono odobrenje biskupa Hrvata Šteka vrlo žalosno. Inače famoznog Flappa mogli bi odmah proglasiti svecem.

Trst. Knjižara Schmidl, po običaju, izdala ovih dana katalog knjiga. Te ih razprodaje, a u njemu naznačila i nekoliko knjiga slavenskih. U zao čas po nju. *L'Independent* ju tako napao, da je knjižar, bojeći se bojkota, bio usilovan poslati pismo uredništvu, gdje se brani, ispričava i na posljednju zaključuje, da je to bila pogriješka, da on ne prodaje slavenskih knjiga. Moželi se ista odurnijega i promisliti od ove skladne ćeljadi od kulture?

Magistrat i uprava tramvaja sklopiše podgodbu, a u njoj naznačiše, da na tramjavu nemože niko dobiti zarade, ako nije član talijanske narodnosti. U sjednici magistrata predlagao je Gorjup, da se reče „austrijske narodnosti“, al su mu odbili predlog. Tako su isključeni Sloveni. Badava, ovi su renegati svud isti, svud jednaci. Da bi nešto ovakova uradili Hrvati kako bi se talij. listovi razvikali o barbarima; ali Hrvati ne rade tako. Puni *obzira* oni im još, gdje mogu, idu i na ruku a u tome griješe. Griješe u toliko, u koliko pomažu zlotvore.

Kovčević. Pošto su u Zetskoj Nahiji i u Crnoj Gori prestale ospice megu kozama dozvoljeno je, da se dovajaju i u našu monarhiju. — Na 19. 20 i 21. Augusta držaće se u Zadru ispiti iz znanosti državnoga računarstva. Kandidati valja da se prijave do 12. Augusta. — Raspisana su tri stipendija, svaki po 300, za više tehničke škole. Potanje u „Objavitelju“. — U Bujama, u Istri, zatvoren je neki Crevato, učitelj muzike, radi jedne iredentističke kompozicije.

Gradski vijestnik.

Gosp. savj. barun Maročić poslije odluge službovanja u našem gradu odlazi u Zadar na novo mu odregjeno mjesto. Dok iskreno žalimo njegov odlazak, radujemo se da nam odlazi na mjesto dosta važnije, a s kojega će on znati da razvije svoju djelatnost, da još više koristi zemlji i narodu, kome je sreem i odan i privržen.

Boraveći u Splitu znao je steći opće postovanje; u ispunjavanju dužnosti pravedan i savjestan bio je i nepristran, a to je, mislimo, jedna od najljepših vrлина za državne čimbenike. On nam odlazi, ne bez uvjerenja, da će nam ostati u lijepoj uspomeni, kao dostojan sin slavnoga Maročića, u čvrstoj nadi da će se i on sjećati Splićana, koji su ga toliko bili zavoljeli.

Sinoć je na želju naše općine u počast polaznika priredila nar. glasha koncert pred stanom njegovim vrlo lijepim i biranim programom.

Novi poglavar. Prispio nam je novi poglavar gospodin Pichler. Po rodu Nijemac, vješt je našem jeziku, a pretekoše ga vrlo lijepi glasovi. U nas je bilo i domaćih i stranih poglavara, pa kao što nam neki strani ne zadovoljiše, s njekima se uvijek ponosimo, da su znali vršiti svoju dužnost zamijernom radošću i zasvjedočiti istinsku ljubav prema našem gradu. Dolaskom g. Pichlera sjećamo se gg. Comrada i Truxe, koji su ovdje ostavili najljepšu i trajnu uspomenu, a po glasovima, što pretekoše i g. Pichlera, sigurni smo da će im se i on u vršenju dužnosti i ljubavi prema Splićanima pridružiti, i da će nas zadužiti općim priznanjem. U toliko: dobro nam došao!

Na znanje. Ima se graditi uredovna zgrada kod c. kr. ureda odkupe duhana u Sinju u iznos od for. 38.600 i obnovljenje ograde eko istog u iznosu od for. 10.400.

Radi dodjeljenja rečenih radnja, biva raspisan natječaj do 14. kolovoza t. g. Građevne osnove, izdatke troškovi, kao prepis sveopćih i pojedinih građevnih uvjeta, mogu biti od nudioca pregledani kod ureda odkupne duhana u Spljetu.

Narodna glazba. Prošloga petka, kad se vratio Nj. V. nadvojvoda Rajner iz Sinja i otsjeo u hotel Troccoli, općina mu je u počast poslala pred hotel narodnu glazbu. Nadvojvoda je izašao malo poslije vanka na trg i slušao jedan lijepi komad a otviranje mu se tako sviđjelo, da je g. savjetniku barunu Maročiću izrazio svoje zadovoljstvo.

„Dalmata“ radi talij. pučke škole u Spljetu čak i prijeti „njekim mjerama i srestvima“ ako se ne otvori. Koje su to „mjere i srestva“ ne znamo, ali znamo, da su im ove prijetnje u Spljetu smiješne i djetinjaste.

Naš sugrađanin pravaš Derado prikazao je ovih dana na političku vlast njeku molbu i to na njemačkome jeziku. Naravno, da je dobio i riješenje njemački.

U gabinetu došlo je prošle nedjelje do gustih izmjeugu njekih članova. Reg bi da je bio uzrok svagji, što su njeki zamjerali ponašanju talijanskih korifeja prema udovi Bajamonta. Stoji to, da je jedan član počeo vikati i na istog pok. Bajamonta i uvrijedljivo se izrazio prema slici pokojnika. Društvena kronika zabilježila je i pet-šest izraza, koje, iz poštovanja prema mrtvima, ne spominjemo.

Ispiti u c. kr. realci. U našoj realci svršili su ispiti zrelosti. Prošao je s odlikom Mompurgo, a proglašeni su zrelim: I. Bezić, D. Pić, I. Gospodnetić, J. Ressel, K. Grubić, A. Riboli, E. Marki, I. Roje, E. Schilke i P. Šegvić. Jedan je pao na dvije godine, a dvojici odgozjen ispit na dva mjeseca.

Ručni radovi. U višoj djevojačkoj školi bješe ovih dana izloženi ručni radovi. Tih je radova mnogo, a izvršeni su takom preciznošću, da se ne možemo već čuditi, kad su sve to djevojčice, pod nadzorom učiteljica, izradile. Tu je bječava, košulja, šudara, ubrusa i svakovrsnih izradá, a sve ukusno i pravilno. Izložbu je posjetilo mnoštvo biranog općinstva, te i g. načelnik dr. I. Mangjer s prisjednikom dr. Grgićem, a svi su pohvalili radove i čestitali na uspjehu g. ci upraviteljici Rossi, te g. eam učiteljicama Gaberšekovoj, Bilančić i Grzić.

Milo nam je, što se ovim najbolje pružila zgoda našim materama, da svoje ćerke šalju u ovaj *naš* zavod. Osobito se i nama i svima svidjaše narodni radovi, a megu ovim naročito narodno vezivo konavojsko: jaćerne, torbice, šudari, košulje, pasei i ostalo sve po zasluzi dične gospodjice Grzić. Izrada je ovih radnja savršena, a već je poznato i čuveno konavojsko vezivo, da se ne upuštamo u opisivanje. Čestitamo vrijednoj i uzornoj gosp. ci Grzić, na ljubavi i maru što ga je uložila, a da nam ovim radovima začini ovu malu izložbu i kod budućih matera probudi ljubav prema lijepoj narodnoj nošnji.

Veliki izlet na Krki. Doznajemo, da će ovaj izlet do glasovitoga slapa na Krki, kako smo već bili javili, biti dosta u nedjelju 8. tek. Vrli naši Sokolaši ne štete truda ni troška, da upriliče svaku zgodu i da olakote učestvovanje. Krenut će se iz Spljeta Topićevim parobrodom „Lussin“ tačno na 5. uri izjutra, tako da se bude moglo stignuti u Skradin na 10. pr. pod. — Iza kratke stanke tu će se izletnici prekratiti na manji parobrod, kojim će se poći do slapa. Okolo 2. ure pos. pod. bit će zajednički objed u Skradinu; na 5. uri povratka. Zbog odnošaja dotičnoga parobrodarskoga društva nije se moguće zadržavati u Sinemku, an će se proci uz obalu pozdravljajuć onaj tvrdi hrvatski grad. Stignut će nazad u Spljet za 10. uri u večer. Da bude veće udobnosti u parobrodima, izostavlja se učestvovanje tamburškoga zbora.

Putni trošak i objed ustanovljen je samo na 3. for. Ko se ne prijavi do 4. tek. kod J. Karamana ili J. Šveljevića, nije siguran da će imati pristupa zajedničkom objedu, koji će se uslijed prijava naručiti. Za to, ko kani ići, neka se odmah prijavi kod rečene gospode.

Slavenstvo.

Štajerska. Slovenskim poslaniku Berkstu kazao je Karlon zastupnik njemačkih konservativaca, da Slovenci za celjsku gimnaziju neće dobiti ni pare. I to kažu njemački konservativci!

— Iz Celja se tuže da policija progoni nečuvanim načinom Slovence.

Koruška. I njekie njemačke općine u Koruškoj počele su štrajhovati u svom djelokrugu, da budu solidarne s njemačkim općinama u Českoj. Hoće Nijemci! Nije im u krvi da se svagjaju kao Slaveni.

Gorica. Po svoj prilici da će školskim nadzornikom u Gorici biti imenovan neki Gvida, ober-talijanaš. Znak ere! — Uredništvo „Soče“ javno pozivlje Gorškoga poglavara na odgovornost, što je ovaj čestiti list nazvao *Het:blatt*, jer mu *dobro* praši birokratska legja.

Slava u Celju. Usprkos svih zaprijetka Slovenci će na veličanstveni način proslaviti blagoslov barjaka „Celjskoga Sokola“ na 8. Augusta. *Hrvati, sjetite se mile, čestite i njemačke naše brate, naše uzdanice, toga dana!*

Srbija. Srpski listovi neprestano pišu o grozotama Arnauta na granici. Biće što u stvari, al se bojimo je li pametno uzrujavati stanovništvo, jer se u Srbiji i drugdje dogodi da političari u kafani razvijaju agitaciju, siluju vladu na vratolomne korake, a kad dogje do rata prvi zaklanjaju svoju glavu. Agitacije grčkih radikala imale bi otvoriti oči svim narodima na Balkanu.

Iz svijeta.

— U Portugalskoj je tako ojačala revolucionarna struja da prijati opća revolucija. Vojska je već pripravna za gragjanski rat. Svi listovi stavljani su pod cenzuru. U Oportu su mnogi stanovi premetani.

— U Carigradu je policija opet zatvorila više odličnih Armenaca. To je pobudilo veliki strah megu Armencima.

— Dževad paša, novi guverner Krete traži 20,000 vojnika da umiri pučanstvo. I to je guverner, o kome se govorilo, da je vrlo pametan, pa da će svojim ponašanjem sve smiriti, a tamo iste bajonete.

— Bugarski sud osudio je Bojčeva i Novelića na doživotnu tamnicu, a žandara Vasiljeva na 6½ godina. Ovu kaznu zaslužiše ova zvjerad, koji su na onaki način umorili lijepu Simon. Bojčev jo bio ljubimac dvora a Novelić prefekt policije. Bojčeva otac bješe prosti razbojnik, a Novelić je talijanaš Novelli, čovjek opak i pokvaren. Ovi ljudi u Bugarskoj vršeše onako velike uloge!

— Nijemci u Hebu tako su kivni na Čehe, da su sve njemačke obitelji otpustile iz službe česke sluge i sluškinje, dojlje, kuharice i t. d. Time su dali oduška svome patriotizmu; sve ovo svjetuje nas Slavene, da budemo još „obzirni“.

— Ako je vjerovati zadnjim vijestima nadati se, da će se brzo sklopiti mir izmjeugu Turske i Grčke. Regbi da će se označiti granice po prvom predlogu vlasti, a Grčka da će morati da plati odmah prvi obrok ratne oštete. Po svoj prilici će se, po želji Njemačke postaviti međunarodna kontrola nad grčkim financama.

Različite vijesti. Umro je tajnik ruskoga poslanstva u Parizu Nariškin. — U Beču je osugien radi *oremus-a* savjetnik i ravn. magazina duhana Patsun na 5 godina. U Beču je narasao Dunav. Poplava je učinila dosta štete. — U magjarskom saboru iščezla je opstrukcija, pa se mirno raspravlja o porezu na šećer. — Zatvoren je crkveni sabor u Karlovcima, pošto kralj. komesar nije odobrio dnevni red zadnje sjednice. Krasno! — Poslanici Trenta opet odlučše ne dolaziti u zemaljski sabor. — Poljaci su već do sada skupili 250.000 rubalja za spomenik slavnom pjesniku Mickijeviću.

Kulturne i književne bilješke.

„Hrvatska Misao“. *Uregjuje Fran Hlavacek. Prag. Br. 7 i 8.* — Kao svaki, tako je i ovaj broj obilan. Ima lijepih i ozbiljnih članaka, samo što je nastavak članka „O hrvatsko-slovenskim odnošajima u novije doba“ mogao slobodno izostati. S onim se člankom *ustrcava* otrov u naš javni život. Na dopis iz Spljeta ne ćemo reći ni riječi: pisao ga je mladić, koji nepozna prilike, a zlo shvaća činjenice; a dopisniku iz Beča primjećujemo, na ono što kaže, da je omladina nastojala prirediti sastanak u Spljetu, ali *po referatu jednog Splječanina bio je sastanak samo onda moguć, kad bi se moglo jamčiti da će vilika većina gjaka biti onoga političkog mišljenja, koje je bilo Splječaninovo* — da je to neistinito i izmišljeno, bar što se tiče narodnjaka, jer su Splječani u ogromnoj većini narodnjaci. Dotičnom referentu kazali su se drugi razlozi, a ti nijesu bili nikako političke naravi, niti bi *naši* ljudi od omladine tražili, da ju obzadaju ovim ili onim političkim mišljenjem. Oni su uvijek, a svjedok naš list, željeli da omladina bude *omladinska*, ne monopolisuci je u svoje stranačke svrhe, bez želje da potpane i pod monopol drugih stranaka.

„Novi Viek“. *Urednik dr A. Tresić-Pavičić. — Split. Broj 2.* — Ovaj drugi broj „N. Vieka“ ima dosta obilna i birana sadržaja, a zaslužuje priznanje radi svakako pohvalne pojave, da mu je urednik priznao opravdanost razloga, u kritici na prvi broj iznešenih, po tome barem što se u drugom broju u opće čuvao svega onoga, što bi moglo dati povoda mišljenju, da je ovaj list strančarski.

Pravedni i objektivni isto onako, kako smo šibali *prvi* broj, o *drugome* se dosta povoljno izražavamo, jer mi ćemo, da se poslužimo riječima istoga dra Tresića (str. 123) — „pozdraviti svaki književni i kulturni napredak“, ako je na zdravoj osnovi, a regbi da će „Novi Viek“ na tu osnovu ipak doći.

Ipak ćemo primjetiti, da članak *istočno pitanje* nije jasan, a malo je i osbiljno n. pr. za riješenje ovoga pitanja, koje je istrošilo tolike političke velkane, u *Revue* iznosi mišljenja pok. Starčevića i ona pojedinih članaka „H. Prava“. To nije samo ozbiljno, al' donekle i smiješno, kada n. pr. A. Starčević piše (a „N. Viek“ odobrava) da je jedini „lek“ istočnom pitanju kad bi se od osam naroda (Rumunji, Magjari Slovaci, Rusini (??) Greci, Bulgari, Skipetari i Hrvati) načinila jedna država. U mogućnost toga ne vjeruje ni dijete, a na Balkanu nalaziti Rusine čudnovato je, dok je naivno sakrivati Srbe, kad su

oni baš faktor, kojim treba, u pitanju Balkana, da računaju i Europa. Ili „N. Viek“ sad više ne priznaje da ima Srba ni u Srbiji, ni u Crnoj Gori, ni u St. Srbiji, ni u Macedoniji, ni u Bosni, ni u Hercegovini? Zaista kada bi nas Francuzi, Rusi, pa isti Nijemci i drugi služali što mi sve pišemo i kako gutamo čitave narode, začudili bi nam se, a nama nije stalo dok ovo piše „Hrv. Pravo“, ali nam je žao da piše „Novi Viek“.

Isto tako zamijeramo, da se u spomenutom članku nekako razvija proti slavenska struja. S istim se ne slažemo iz prostoga uzroka, što je to uvjerenje i austrijske i magjarske diplomacije.

Uza sve ove zamijerke ipak je ovaj broj dosta bolji od prvoga, a ufamo se da će treći biti i još bolji, glede Slavenstva. Nego dok hvalimo da u ovom broju, osim u članku „istočno pitanje“ ne ima Frankovizma, ne odobravamo što nema pravaštva. Ne da bi ga mi preporučili. To ne! Ali znamo da mu je odbor pravaški, i da su svi oko njega pravaši, a oni pravaštvo ne smiju kriti. Bili radi toga i odijeljeni od nas, oni valja da svuda brane i ističu svoje uvjerenje, kao i mi narodnjaci naše. Inače, daju se zli primjeri. Neka oni brane svoje, ali ne time da samo napadaju i grde tuge. Na žalost do sada pravaši su se uvijek i samo onda isticali, kad su druge grdili. Oni su u tom smislu i razumijevali pravaštvo, pa im se i sastoji sav rad u rušenju. Stoga i u ovom broju „N. Vieka“ ne ima pravaštva, kao u prvom, valjda s razloga što ne ima psovaka i grdnja na narodnjake; a mi kažemo da to nije dobro i da bi moglo biti pravaštva bez grdnja t. j. da bi „Novi Viek“ mogao braniti, uzdizati načela svoje stranke i onda, kad ne napada i ne psuje. Željeli bi to naročito s toga, što bi se tada zblížili. Načela stranke prava, nijesu načela samo te stranke, nego cijelog naroda i svih Hrvata. Svi se mi borimo, svi ljubimo naša prava i s njima ne smije niko i nijedna stranka da monopolise. U borbi i ljubavi tih prava svi možemo, a svi bi i morali biti, ako i ne složni i jedinstveni, a ono bar u blizini sljubljeni, što bi i bilo, da neki u opće ne ističu *prava* samo onda, kad ih žele upregnuti pod stranačka kola, a upotrijebiti za napadaje proti bratu

Ele, „N. Viek“ nek bude pravaški, nek njegovi ljudi ne taje svoja uvjerenja pred nikim i iz nikakvih obzira, ali neka svom listu dadu takí pravaški pravac, kojim bi budili i sokolili sve Hrvate, ljubili i u slogu ih zvali, a šibali tuge dušmane i kritikovali svačije mane, pa dolazile iz ma koje stranke na stetu opće stvari; u jednu riječ: koji bi radili i gradili.

Bez zamijerke!

Do zaključka lista nijesu nam stigli telegrami.

Br. 3097.

Oglas!

Usljed zaključka prihvaćena od Općinskoga Vijeća u sjednici 2. lipnja t. g. određuje se javni pokušaj dražbe, za prodaju općinskoga zemljišta uz državnu cestu u Kopoljicama, splitskomu polju, nosećeg čestici 5856, biće 133, uložak 1588 u zemljištniku grada Splita s Varošima. —

Dražba će biti u općinskomu uredu dne 9. kolovoza t. g. od 10. uri pr. p. do 1. ure pop.

Prvi je dražbeni glas od fior. 300. Svaki je natjecatelj dužan položiti fior. 50 u ime jamčevine. —

Tajne se ponude mogu predati do otvorenja dražbe.

Svaki se natjecatelj već unaprijed podlaže uvjetu postavljenu od Općinskoga Vijeća, da će najdalje godinu dana poslije nego primi u posjed dotično zemljište, ograditi ga čvrstim klačnim zidom, i to barem za jedan metar nad razom bližnje državne ceste. —

Samo ponuda veže natjecatelja na dražbi, a općinskomu upraviteljstvu ostaje iza ove 48 uri da sa svoje strane odobri dostadbu, koja ipak ne će biti konačno obvezna za općinu, dokle god Općinsko Vijeće i Zemaljski Odbor ne odobre dotičnu kupoprodajnu pogodbu. —

Svi ostali uvjeti mogu se se upoznati u općinskomu uredu. —

Svi troškovi za dražbu ugovor bi-ljege i t. d. stoje na teret dostatnika.

Split, 20. Srpnja 1897.

Načelnik

Dr. Manger

Prisjednik

Mikavić.

Tko želi sigurno uložiti novce.
Prva Pučka Dalmatinska Banka u Splitu
prodaje
po bursovoj cieni obveznica 4% Zemaljskog Zajma za Bosnu i Hercegovinu od godine 1895 u komadima po 200 i 2000 kruna.
Ista Banka kupuje i prodaje svaku vrst papira javne vrijednosti i svakovrstnih srećaka toli za gotovine novce koji na obroke i to uz najpovoljnije uvjete.

Skladište
Zagrebačke Dioničke pivovare
Bieka Via Mercati Br. 4.
Telefon br. 358.

Nizepodpisani javlja ovime slavnom občinstvu i svojim stovanim mušterijam, da **Skladište Zagrebačke Dioničke pivovare** na Rijeci via Mercati br. 4 providjeno je uvijek izvrsnim ožujskim i crnim pivom, toli u buradi kao i u bocali.

Izim toga drži
Skladište Leda
ovdašnje tvornice leda.
U nadi, da će biti počašen sa mnogobrojnim naručbama, preporuča se najtoplije
B. Sverljuga
Zastupnik Zagrebačke Dioničke pivovare.

Jedino pravi BALZAM
(Tinctura balsamica)
A. Thierry-a, Pregrada
Nekoliko godina prije, svaka je boćica zatvorena sa srebrnom kapicom, u koju je utisnuta moja tvrdka **Adolf Thierry**, ljekarna - krunična čuvaru. Svaki balzam, koji nebi nosio gore naznačenu zelenu stampanu zaštitnu marku, neka se čim jeftiniji tim malovrednijim odijuje kao nasljedovana patvorina. Upozorije se dakle uvijek točno paziti na gornju zelenu zaštitnu marku. Njastarije, najpouzdanije, najsigurnije i najjeftinije, najdomaće sredstvo utajujući prsne, plućne i zlućudne bolesti itd. upovabiro za spoljane i unutarnje boli.

ADOLF THIERRY Ljekarnik u Pregradi kod Rogatačkih kiseljaka.

Dva lijepa,
gospodska stana u kući s Tartaglije daju se pod kiriju.
Obratiti se g. Vjekoslavu Bonačiću.

Na prodaju
a) kuća pod Br. 112/120 u Grohotam, gdje je prije stanovala c. k. Žandar-marija.
b) kuća pod Br. 333 u Ložišću, gdje je prije bio Poštarski i Brzojavni Ured.
Potanje obavjesti kod gosp. **Mate Vidovića u Spljetu.**

J. Čulum i Jelaska
kovači i tezuljari u Spljetu.
(Brzojavke: Čulum i Jelaska Spljet).

prenješe svoju kovačku i tezuljarsku radionicu u vlastiti stan kod kuće M. Tartagliaiaza »Prokurativa«.
Poduzimlju svakovrstne kovačke i tezuljarske radje kao i na novo po kojemu drago nacrtu. Izvadjaju svake popravke na svakovrstnim štrcaljkama za peronosporu.
Obskrbljeni su uz to svakovrstnim mjerama za tekućine: vina, ulja, žita itd., više prave teglje nove.
U cieni se ne boje nikakove utakmice, a za svaku radju da će biti ljepo, solidno i tačno po nacrtu ili zahtjevu izvedene jamčec.

VATROGASNE SPRAVE
svakojake vrsti
Štrcaljke na paru
Pumpe, gus-tierne, gasilke itd.
Fr. KERNREUTER, BEČ,
Hernais Hauptstrasse 105.
Omoti i cijenci sasvim besplatno!

Svjui najraznijih strojeva za poljodjelce, koje se prave u tvornicam Austrijskim, Njemačkim, Francuskim, Talijanskim, tih strojeva može se nabaviti kod podpisanog uz slijedeće cijene:

Stroj patentirani Straub od bakra	for. 23
isti željeza	19
isti Vermorel Villefrank	21
isti Iride-Vermorel	18
isti Narodni-Vermorel	14
Štrcaljka Bourdill sa vučijom od lima	12
ista drvenom	12
ista Candee na makazice	12
Strokavica Sibella	3
Pepelična pula sapuna u otrov crva vinograda	Kil. novč. 25

Cijene ove franko — Split
Priprodavaocim je različitiija cijena.
Osim gori tumačenih strojeva kod istog uvijek može se dobiti svakovrstnih gumina i dostavaka za iste; takodjer modre galice finoće 99/100; Sumpora Romanija i omišanog sa galieom, istodobno različiti sumporača.
Ante Parach — Split.

V. Morpurgo - V. Lukšić - L. Borčić - V. Juras - S. Marić.
Pregledali su i našli u redu i pravu upisnicima
N. Mitrović P. Pavičić Dr. A. Zienčić.

IMOVNO	ATTIVO	PASSIVO
Bilanca: Biva kod Banke	4186.37	Zakladna (stavna) 4000 dinara po for. 60
Cassa: Numerario esistente	74596.47	Capitale fondazionale, 4000 azioni a for. 60
Dionice i Vrijednosti	200.97	Polozaj
Vrijednosti	30897.455	Depozite
Priloge	156.661	Dugovi Različiti i Tekući Racuni
Priloge uz Zalog	338826.92	Dugovi Diversi e Conti Correnti
Sovvenzioni verso Pugno	6994.36	Dividend 1894, 1895, 1896, još nedignut
Vrijednosti Effertive	18119.64	Dividendo 1894, 1895, 1896, Ancora non ritirato
Efferti a Esistere	421391.71	Dražioni Precostatik
Priloge Legovori	772.45	Sopranvano d' Incanto
Convenzioni	35239.42	
Ipotekarni Legovori	1300.	
Vjerske Različite i Tekući Racuni	1391701.86	
Crediti Diversi e Conti Correnti		
Na pokrivanje dionica novog izdanja		
A svidio azioni nuova emissione		
Nepokretnih		
Fondi e Stabili		
Pokretno i Otrnje		
Mobili e Utensili		
Tekući Troškovi		
Spesa del corrente esercizio.		
Obrujana Uprava		
Ordinaria Amministrazione		
Odrubine i Poroci Isplaceni		
na račun.		
Imposte e Tasse pagate ac-		
conto.		
Dobici Isplaceni na poluge		
kriz podgospodstva		
Censi pagani sui depositi na semestri		

Jako snizene cijene.
Tjeskovi za Groždje, Voća i Masline.
Izvorna tvoriva
najnovije i najbolje izrade s pristajna na dvostruki i trajni tlak: osigurano najreće upotrebljenje sila: do 20% nad inim tjeskovima.
Na svim izlozbama nagradjeni prvim nagradama
STROJEVI za odstranjenje hostulja i za izajmanje groždja.
STROJEVI za sušenje voćaka kao sto i za ma koji bilinski, životinjski i rudni proizvod.
STISAKA siena, slame s priručnim kretanjem.
KRUNJAČE za žita.
Najnovije sprave „Syphonia“ za automatično skropljenje loza.
Grade samo tvorničari
PH. MAYFARTH & Co.
c. kr. povlaš. tvornica poljskih i rinskih strojeva.
BEČ, II. Taborstrasse Br. 76.
CIENIKE i izkaze nebrojnih svjedočba zahvale kod vlasnika na zahtjev.
Traži se prestavnika i prodavača! Čuvat se patvorenih sprava!

FRATELLI STOCK - SPLIT
Glavni predstavnici i skladište za Dalmaciju
od **J. Weipert i sinovi**
c. k. povlašćena tvornica mašina i talijanska groždja. STOKERAU (kod BEČA) najbolji
Tjeskovi za vino i masline
Mašine-ova i vlastitoga sustava
Najnovije i najsolidnije izrade s masinimom na dvostruku i trajno tiještenje; garantovana najveća korist, veća nego kod svih tjeskova.
Žruja za groždje i masline.
Ruljace sa pritiještenjima za groždje.
Ruljace za žito.
Jamstvo za prvotni materijal mašina.
Uvjeti za isplatu dudu se nagoditi, bez povikajna cijene.
Denom postavkom.
Tijesak za groždje i voće sa izvornom tvorivom.
Najnovije i najbolje izrade s pristajna na dvostruki i trajni tlak: osigurano najreće upotrebljenje sila: do 20% nad inim tjeskovima.
Izrada.
Na zahtjev mi ove tjeskove snabdjevamo sa košaricom, kao i tjeskove za groždje; a mogu se, baš upotrijebiti za tiještenje groždja i voća.
Tijesak za masline najbolja izrada.
Najnovije i najbolje izrade s pristajna na dvostruki i trajni tlak: osigurano najreće upotrebljenje sila: do 20% nad inim tjeskovima.
Izrada.
Na zahtjev mi ove tjeskove snabdjevamo sa košaricom, kao i tjeskove za groždje; a mogu se, baš upotrijebiti za tiještenje groždja i voća.
Tijesak za masline najbolja izrada.
Najnovije i najbolje izrade s pristajna na dvostruki i trajni tlak: osigurano najreće upotrebljenje sila: do 20% nad inim tjeskovima.
Izrada.
Na zahtjev mi ove tjeskove snabdjevamo sa košaricom, kao i tjeskove za groždje; a mogu se, baš upotrijebiti za tiještenje groždja i voća.
Tijesak za masline najbolja izrada.

ZEMALJSKO-ERARNA SUMPORNA BANJA
Ilidže.
Kod Sarajeva u Bosni.
Snažne sumporne banje (vruće vrelo od 58° C.) blatne i studene banje za reumatične bolove, kostobolju i njezine posledice, rahitis, koštane i živčane bolesti.
Kupališna sezona od 15. maja do 15. oktobra.
ILIDŽA leži na Sarajevskom polju, jedan sahat zapadno od Sarajeva, 499m. iznad Jadranskog mora u dražesnom prijedjelu i pruža publici sve ugodnosti jednog kupališta i ljetnjikovanja.
Na Hidži imade preko 100 elegantnih i svakim komfortom urejenih soba za strance, dvorana, porodičnih odaja u tri hotela zemaljskog erara.
Dvorane za kafu, konverzaciju i biljarde sa listovima svijeh zemalja.
Umjerene cijene. Odaja zajedno sa poslugom od 80 novč. do 3 for. dnevno. Ko boravi preko 14 dana dobiva 10% popust.
Otmjena gostionica i pension.
Za goste iz Dalmacije osobite polaksice. DALMATINSKA KUHINJA.
Vruće, blatne i opće banje, hladna plivaonica pod najjeftinije cijene.
Caroussel, Croquet- i Lawn Tennis igra, streljana, jahaci, konji, hintori, omnibus za vrela Bosne 4 km. daleko, setnje u brda i t. d.
Promet lokalnih vozova (14 vozova dnevno) izmegju
ILIDŽE i SARAJEVA
Dnevno muzikalan koncerat.
Bez muzikalne i kupališne pristojbe.
Prospekti i svi drugi obavijestaji daju se po želji.
Uprava banje.